

USNESENÍ

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Mgr. Evy Šonkové a soudkyň JUDr. Miluše Doškové a Mgr. Sylvy Šiškeové v právní věci žalobkyně: **A. M.**, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 963/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 8. 2022, č. j. OAM-628/ZA-ZA11-D07-2022, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2022, č. j. 20 Az 26/2022-40,

t a k t o :

- I. Kasační stížnosti **se přiznává** odkladný účinek spočívající v tom, že až do skončení řízení o kasační stížnosti se pozastavují účinky rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2022, č. j. 20 Az 26/2022-40, a rozhodnutí žalovaného ze dne 31. 8. 2022, č. j. OAM-628/ZA-ZA11-D07-2022.
- II. Zástupcem žalobkyně **se ustanovuje** Mgr. Ing. Jan Levý, advokát se sídlem Štefánikova 249/28, Praha 5.

O d ů v o d n ě n í :

I. Posouzení návrhu na přiznání odkladného účinku

[1] Nejvyššímu správnímu soudu byla dne 12. 1. 2023 doručena kasační stížnost, kterou žalobkyně (stěžovatelka) brojí proti v záhlaví označenému rozsudku Městského soudu v Praze. Tímto rozsudkem byla zamítnuta její žaloba proti v záhlaví uvedenému rozhodnutí žalovaného, kterým bylo zastaveno řízení o její žádosti o mezinárodní ochranu podle § 25 písm. i) zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (zákon o azylu), protože žádost byla nepřipustná podle § 10a odst. 1 písm. b) zákona o azylu. Státem příslušným k posouzení její žádosti o mezinárodní ochranu je totiž dle čl. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013 ze dne 26. 6. 2013 (nařízení Dublin III) Itálie.

[2] Stěžovatelka ve své žádosti o přiznání odkladného účinku kasační stížnosti uvedla, že bez přiznání odkladného účinku jí hrozí zvláště závažná újma. Uvádí, že v České republice žije spolu se svým manželem A. M., se kterým dne 7. 11. 2020 uzavřela sňatek podle muslimského práva. Sňatek ovšem podle právního řádu České republiky uzavřít nemohla, protože je již druhou manželkou pana M. Manžel žije v České republice

na základě povolení k trvalému pobytu. Pokud by musela opustit Českou republiku, bylo by závažným způsobem zasaženo do jejího práva na soukromý a rodinný život (zpřetrhání pevných vazeb na rodinu v České republice) a stejně tak by bylo zasaženo do práv jejího manžela (zpřetrhání vazeb na stěžovatelku). Stěžovatelka zdůrazňuje, že neohrozila žádný veřejný zájem České republiky, nespáchala trestný čin, přestupek či jiné protiprávní jednání. Česká republika tedy nemá žádný důležitý zájem, aby stěžovatelka opustila její území. Dále má stěžovatelka za to, že pokud by musela opustit Českou republiku, nemohla by se osobně účastnit řízení o kasační stížnosti a bylo by tak narušeno její právo na spravedlivý proces.

[3] Žalovaný ve svém vyjádření k návrhu na přiznání odkladného účinku uvedl, že je bezpředmětný a odkazuje na to, že nebyl přiznán ani žalobě, a to usnesením Městského soudu v Praze ze dne 16. 11. 2022, č. j. 20 Az 26/2022-29. Případné přiznání odkladného účinku by nemohlo mít žádný vliv na postavení stěžovatelky, protože účinky rozhodnutí žalovaného nebyly odloženy krajským soudem a nadále tak trvají.

[4] Stěžovatelka následně v rámci žádosti o ustanovení právního zástupce uvedla, že je nyní těhotná. Zmínila, že byla na kontrole u gynekoložky MUDr. J. S. V minulosti už jednou během těhotenství dítě ztratila kvůli velkému množství stresu. S touto informací, již stěžovatelka sdělila soudu až poté, co se k návrhu na přiznání odkladného účinku žalovaný vyjádřil, už NSS dodatečně žalovaného neseznamoval, neboť upřednostnil rozhodnutí o návrhu na přiznání odkladného účinku bez zbytečného odkladu.

[5] Podle § 107 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“) *„kasační stížnost nemá odkladný účinek; Nejvyšší správní soud jej však může na návrh stěžovatele přiznat. Ustanovení § 73 odst. 2 až 5 s. ř. s. se užije přiměřeně“*.

[6] Podle § 73 odst. 2 s. ř. s. *„soud na návrh žalobce po vyjádření žalovaného usnesením přizná žalobě odkladný účinek, jestliže by výkon nebo jiné právní následky rozhodnutí znamenaly pro žalobce nepoměrně větší újmu, než jaká přiznáním odkladného účinku může vzniknout jiným osobám, a jestliže to nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem“*.

[7] Podání žaloby a kasační stížnosti ve věcech mezinárodní ochrany má v převážné většině případů odkladný účinek *ex lege*. Výjimky z tohoto pravidla plynou z § 32 odst. 2 ve spojení s § 32 odst. 5 zákona o azylu. Žaloba ani následně podaná kasační stížnost nemají ze zákona odkladný účinek mimo jiné v případech, kdy bylo řízení o udělení mezinárodní ochrany zastaveno podle § 25 s výjimkou rozhodnutí o zastavení řízení podle § 25 písm. i) z důvodu uvedeného v § 10a odst. 1 písm. g) zákona o azylu. V tomto případě tedy kasační stížnost nemá odkladný účinek *ex lege*.

[8] NSS jej však může na návrh přiznat. Při rozhodování o odkladném účinku kasační stížnosti NSS zjišťuje splnění zákonných předpokladů (§ 73 odst. 2 s. ř. s.), tj. nepoměru újmy způsobené stěžovateli v případě, že účinky napadeného rozhodnutí nebudou odloženy, ve vztahu k újmě způsobené jiným osobám, pokud by účinky rozhodnutí odloženy byly, a chybějícího rozporu s důležitým veřejným zájmem.

pokračování

[9] NSS nejdříve posuzoval možnost vzniku újmy. Odkladný účinek je preventivním nástrojem předběžného charakteru, proto postačuje osvědčit, že vznik újmy hrozí. Není třeba postavit najisto, že újma skutečně vznikne (usnesení NSS ze dne 4. 10. 2005, č. j. 8 As 26/2005-76). Taková újma zároveň nesmí být bagatelní, naopak musí být významná. Významná je spíše tehdy, pokud v případě nepřiznání odkladného účinku způsobí žadateli vážné obtíže či významné poruchy v jeho životě, fungování, činnosti apod. (usnesení NSS ze dne 24. 2. 2012, č. j. 9 As 6/2012-43, a ze dne 21. 2. 2013, č. j. 4 As 8/2013-19).

[10] NSS dospěl k závěru, že podmínky pro přiznání odkladného účinku byly v posuzované věci splněny.

[11] NSS nejdříve posuzoval možnost vzniku újmy. Hodnotil především stěžovatelkou tvrzené těhotenství, zvláště s ohledem na to, že stěžovatelka uvedla, že již o jedno dítě kvůli stresu přišla. Není *prima facie* nedůvodná obava stěžovatelky o průběh jejího těhotenství, pokud by ji čekalo přemístění do Itálie dříve, než NSS rozhodne meritorně o její kasační stížnosti. Za daných okolností nelze vyloučit riziko, že přijímací podmínky nebudou adekvátní jejímu současnému stavu, neboť jde o skutečnost novou a celým správním řízením prošla jako dospělá, zdravá, svobodná osoba bez specifických potřeb (např. ohledně lékařské péče apod.). Odložení účinků napadeného správního rozhodnutí přitom fakticky může trvat pouze několik dní či týdnů (pro rozhodnutí NSS o kasační stížnosti totiž platí lhůta 60 dnů uvedená v § 32 odst. 6 zákona o azylu).

[12] V tomto řízení nejsou další osoby, kterých by se mohlo správní rozhodnutí bezprostředně dotknout. Vznik případné újmy pro jiné osoby proto NSS nezkoumal.

[13] NSS se dále zabýval tím, jestli přiznání odkladného účinku nebude v rozporu s důležitým veřejným zájmem. Jak vyplývá z usnesení NSS ze dne 12. 10. 2022, č. j. 2 As 225/2022-25, odst. 13, povinnost tvrdit a prokazovat vznik nenahraditelné újmy stíhá žalobce. Žalovaný může zpochybnit návrh z důvodu, že přiznání odkladného účinku je v rozporu s veřejným zájmem. Pokud tak žalovaný neučiní, nepřizná soud odkladný účinek jen v případě, že nesplnění těchto předpokladů vyplyne z obsahu soudního a správního spisu.

[14] Žalovaný sice s přiznáním odkladného účinku nesouhlasil, nicméně rozpor s veřejným zájmem neuvedl. Argumentoval pouze, že přiznání by nemělo žádný vliv na postavení stěžovatelky plynoucí ze správního rozhodnutí, jehož účinky nebyly Městským soudem v Praze odloženy a nadále trvají. S tím NSS nesouhlasí, protože jak vyplývá z usnesení NSS ze dne 6. 12. 2005, č. j. 2 Afs 77/2005-96, publ. pod č. 786/2006 Sb. NSS, může být odkladný účinek v řízení o kasační stížnosti přiznán a působit nejen ve vztahu k přezkoumávanému rozhodnutí krajského soudu, ale i přímo ve vztahu ke správnímu rozhodnutí, k jehož přezkumu se dotyčné řízení před krajským soudem vedlo.

[15] NSS zároveň konstatuje, že ani z obsahu soudního a správního spisu neplyne, že by přiznání odkladného účinku bylo v rozporu s důležitým veřejným zájmem.

[16] Protože zákonné podmínky pro přiznání odkladného účinku podle § 73 odst. 2 s. ř. s. ve spojení s § 107 s. ř. s. byly splněny, NSS stěžovatelce vyhověl a přiznal odkladný účinek kasační stížnosti.

II. Posouzení návrhu na ustanovení zástupce

[17] Stěžovatelka současně s podáním kasační stížnosti požádala o ustanovení zástupce, přičemž pouze uvedla, že je prakticky bez příjmu, protože nemá možnost získat platné pracovní povolení. Na běžnou výživu jí přispívá její manžel pan M. Nemá tedy dostatečné příjmy k hrazení právního zástupce z vlastních zdrojů. NSS proto stěžovatelku dne 16. 1. 2023 přípisem vyzval k doložení jejích osobních, majetkových a výdělkových poměrů, stanovil jí k tomu lhůtu 10 dnů od doručení přípisu a řádně ji poučil. Soud v příloze přípisu zaslal stěžovatelce rovněž formulář *Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech*, v němž ji informoval o skutečnostech, které je nezbytné soudu sdělit.

[18] Podle § 35 odst. 10 věta první s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát. Pro naplnění podmínky osvobození od soudních poplatků musí účastník řízení současně doložit, že nemá dostatečné prostředky, a jeho návrh nesmí být zjevně neúspěšný.

[19] V nynějším řízení jde o věc týkající se udělení mezinárodní ochrany, která je osvobozena od soudních poplatků přímo ze zákona, a to na základě § 11 odst. 2 písm. i) zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích. Ve vztahu ke splnění první podmínky pro ustanovení zástupce spočívající v tom, že jde o účastníka, u něhož jsou dány předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, však nejde o určující skutečnost. Jak NSS konstatoval ve svém rozsudku ze dne 24. 8. 2011, č. j. 4 Azs 22/2011-46, skutečnost, že stěžovateli svědčí věcné osvobození od soudního poplatku, sama o sobě neznamená splnění jedné z podmínek pro ustanovení zástupce podle § 35 odst. 10 s. ř. s. Proto je podstatné splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků pro nedostatek prostředků. Soud tedy musí pro účely rozhodnutí o ustanovení zástupce posuzovat, zda jsou splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků stanovené v § 36 odst. 3 s. ř. s. (tj. doložení nedostatku prostředků) i v těch případech, kdy se k řízení váže věcné osvobození od soudních poplatků.

[20] Při posuzování podmínek pro osvobození od soudních poplatků je třeba mít na zřeteli, že se jedná o otázku individuální (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 24. 8. 2010, č. j. 1 As 23/2009-95, publ. pod č. 2163/2011 Sb. NSS, odst. 23). V potaz je nutno vzít i účel institutu osvobození od soudních poplatků, jímž je ochrana práv účastníka řízení a zajištění přístupu k soudu ve smyslu čl. 36 Listiny základních práv a svobod (srov. rozsudek NSS ze dne 24. 7. 2015, č. j. 2 As 153/2015-27, odst. 13). Smyslem institutu individuálního osvobození od soudních poplatků tudíž není kompenzovat

pokračování

navrhovateli finanční zátěž spojenou se soudním řízením, ale zajistit přístup k soudu. Soud je povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti takové žádosti a individuální poměry žadatele (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009-50).

[21] Při rozhodování o osvobození od soudních poplatků soud přihlíží k celkovým majetkovým poměrům žadatele. Rozhodnutí o žádosti pak musí vždy vycházet z konkrétního posouzení naplnění výše uvedených podmínek a musí odpovídat tomu, aby žadateli nebylo jen pro jeho majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit své právo (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009-184). Pokud tedy jde o posouzení podmínky (ne)dostatečnosti prostředků a případné existence zvlášť závažných důvodů pro plné osvobození od soudních poplatků, vycházel NSS u údajů uvedených stěžovatelkou v žádosti a formuláři.

[22] Ve formuláři ze dne 31. 1. 2023 stěžovatelka uvedla, že je nezaměstnaná, a nemá tak žádné příjmy z pracovního či obdobného poměru. Dále sdělila, že nemá žádné příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti či z hmotného a sociálního zabezpečení ani žádné další příjmy. Osobní majetek nemá. Uvedla, že je vdaná podle islámského práva a žije ve společné domácnosti se svým manželem. Manžel vlastní auto značky Škoda Octavia s rokem výroby 2014. Jeho příjem činí 20 000 Kč měsíčně. Průměrné měsíční náklady stěžovatelky na bydlení činí 15 000 Kč (nájem) a na stravování měsíčně vynakládá 5 000 Kč. Dále uvedla, že byla na kontrole na gynekologii u MUDr. J. S. Stěžovatelka byla v minulosti těhotná, ale dítě ztratila kvůli velkému množství stresu. Nyní je stěžovatelka znovu těhotná a chce chodit na kontroly na gynekologii.

[23] Z tvrzení stěžovatelky vyplývá, že nemá žádné příjmy a veškeré její výdaje platí pan M. Ačkoliv stěžovatelka pana M. označuje za manžela a podle českého právního řádu pan M. jejím manželem není, tudíž k ní ani nemá žádnou vyživovací povinnost. V podstatě tedy záleží jen na jeho rozhodnutí, jestli bude stěžovatelku dále finančně podporovat. NSS proto dospěl k závěru, že stěžovatelka nemá dostatek prostředků, a splňuje tak podmínky pro úplné osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s. Při svém rozhodování posoudil NSS konkrétní situaci stěžovatelky a rozhodl se postupovat procesně tak, aby stěžovatelce nebylo jen pro její majetkové a sociální poměry znemožněno uplatňovat nebo bránit svá práva (srov. rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2010, č. j. 7 Ans 3/2009-184).

[24] Otázku, zda je splněna podmínka nezbytné potřeby zastoupení k ochraně práv stěžovatele, není třeba zvlášť zkoumat, neboť zastoupení advokátem je podle § 105 odst. 2 s. ř. s. podmínkou řízení o kasační stížnosti (srov. usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 28. 6. 2018, č. j. 8 As 167/2017-58, publikované pod č. 3766/2018 Sb. NSS, odst. 19).

[25] Jelikož jsou v posuzovaném případě splněny obě podmínky obsažené v § 35 odst. 10 s. ř. s., tedy stěžovatelka splňuje předpoklady pro úplné osvobození od soudních poplatků a zastoupení advokátem je podmínkou řízení o kasační stížnosti, vyhověl NSS návrhu stěžovatelky a ustanovil jí k ochraně jejích práv advokáta Mgr. Ing. Jana Levého,

jehož sídlo Štefánikova 249/28, Praha 5 je v dostupné vzdálenosti od jejího aktuálního bydliště Peroutkova 570/83, Praha 5. Advokát se mj. zaměřuje na oblast cizineckého a azylového práva a uvádí, že ovládá ruský jazyk. Je v zájmu stěžovatelky, aby se s ustanoveným zástupcem co nejdříve spojila a poskytla mu nezbytnou součinnost.

[26] NSS rovněž vyzývá ustanoveného zástupce, aby vyčíslil odměnu za zastupování a sdělil, zda je plátcem daně z přidané hodnoty, jakož i číslo bankovního účtu, na který přiznanou odměnu poukázat. Pokud tak neučiní, bude o odměně rozhodnuto na základě skutečností zřejmých ze spisu.

[27] Věc je u NSS vedena pod spisovou značkou 2 Azs 2/2023. O věci rozhodne 2. senát NSS ve složení určeném rozvrhem práce. Členy 2. senátu jsou: JUDr. Miluše Došková, JUDr. Karel Šimka, Mgr. Eva Šonková a Mgr. Sylva Šiškeová. V případě dlouhodobé nepřítomnosti některého ze členů uvedeného senátu může být senát podle pravidel uvedených v rozvrhu práce NSS doplněn některým ze soudců 1. senátu, kterými jsou JUDr. Josef Baxa, JUDr. Lenka Kaniová a JUDr. Ivo Pospíšil. Pokud dojde ke změně rozvrhu práce, jsou o těchto změnách aktuálně podávány informace na webových stránkách NSS (www.nssoud.cz). Některé úkony v řízení před soudem mohou vykonávat též asistenti soudců [§ 29a jednacího řádu Nejvyššího správního soudu (www.nssoud.cz)].

[28] Má-li ustanovený zástupce nebo stěžovatelka za to, že některý ze jmenovaných soudců NSS je z projednávání této věci vyloučen pro svůj poměr k věci, k účastníkům, nebo k jejich zástupcům (§ 8 s. ř. s.), může namítnout jejich podjatost v propadné lhůtě jednoho týdne od doručení tohoto usnesení. Pokud bude senát doplněn jiným soudcem, nebo vznikne-li důvod podjatosti až v průběhu řízení, počítá se tato lhůta od okamžiku, kdy účastník řízení důvod podjatosti zjistí. O námitce rozhodne jiný senát NSS.

[29] Veškeré písemnosti je třeba zaslat ke sp. zn. 2 Azs 2/2023 na adresu Nejvyšší správní soud, Moravské náměstí 6, 657 40 Brno, případně elektronicky na elektronickou podatelnu (podatelna@nssoud.cz) nebo do datové schránky NSS (www.jaa4f).

Poučení: Proti tomuto usnesení **není** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 10. února 2023

Mgr. Eva
Šonková
předsedkyně
senátu

pokračování

Přílohy (pro ustanoveného zástupce stěžovatelky):

Kasační stížnost stěžovatelky (č. l. 1-6)

Vyjádření žalovaného ke kasační stížnosti (č. l. 18-19)

Vyplněný formulář o majetkových poměrech stěžovatelky (č. l. 25-27)

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 12. 2022, č. j. 20 Az 26/2022-40

Rozhodnutí Ministerstva vnitra ze dne 31. 8. 2022, č. j. OAM-628/ZA-ZA11-D07-2022